

Centrale Toezichtsraad voor het Gevangeniswezen

Voor de duur van de detentie moet rekening worden gehouden met de
gezondheidscrisis

De gezondheidscrisis komt stilaan tot een einde. Hoewel de risico's van de verspreiding van de pandemie in de gevangenen zeer groot leken, hebben de vermindering van de gevangenispopulatie enerzijds en de zorgvuldige controle door de gevangenisadministratie anderzijds ervoor gezorgd dat de gevangenen in het hele land van groot onheil gevrijwaard bleven.

Een hoop

De door de pandemie veroorzaakte gezondheidscrisis heeft de regering ertoe gebracht verschillende initiatieven te nemen om « de druk op de gevangenen »¹ te verminderen, d.w.z. om de gevangenispopulatie aanzienlijk te verminderen. Enkele honderden gevangenen konden zo profiteren van een "coronavirus-19"-onderbreking van de straf en anderen konden profiteren van een vervroegde vrijlating zes maanden voor het einde van hun straf. Als gevolg van deze initiatieven hadden de gevangenen op 12 maart, met een capaciteit van 9.327 plaatsen, 10.906 gedetineerden. Anderhalve maand later, op 1 mei was de gevangenispopulatie gedaald tot 9.561, de laagste bezettingsgraad sinds mensenheugnis. Deze daling is ook te wijten aan de keuze van de onderzoeksrechters om verdachten onder elektronisch toezicht of onder voorwaarden vrij te laten, alsook aan de instructies van het College van procureurs-generaal om de uitvoering van een aantal veroordelingen uit te stellen.

---

¹ Verslag aan de Koning bij het Koninklijk besluit nr. 3 houdende diverse bepalingen inzake strafprocedure en uitvoering van straffen en maatregelen in het kader van de strijd tegen de verspreiding van het coronavirus COVID-19 (BS 9april 2020).

De hoop op een substantiële vermindering van de gevangenispopulatie op zo'n manier dat detentie echt slechts een laatste redmiddel blijft, is gerealiseerd. Samen hebben we immers kunnen vaststellen dat de politieke wil, in combinatie met de mobilisatie van alle justitiële actoren, het blijkbaar mogelijk maakt om honderden mensen vrij te laten of in vrijheid te houden zonder gevaar voor de veiligheid.

Een gevaar

De huidige afbouw van de Coronamaatregelen zal ons vandaag tot een heel andere conclusie leiden. De gevangenispopulatie zal snel toenemen, gezien de terugkeer van gedetineerden uit strafonderbreking. Aan de andere kant is het waarschijnlijk dat onderzoeksrechters vanaf nu minder geneigd zullen zijn om onder elektronisch toezicht of onder voorwaarden vrij te laten. En de voorlopig geschorste uitvoering van vele vonnissen zal worden hervat. Ten slotte zal op 1 oktober aanstaande de wet inzake de externe rechtspositie in werking treden voor zij die veroordeeld zijn tot een gevangenisstraf van minder dan drie jaar. Deze hervorming zal weliswaar zorgen voor rechtszekerheid, die tot op heden ontbreekt en zou uiteindelijk moeten leiden tot een vermindering van de inflatie in de gevangenen. Op korte termijn zal dit echter een ernstige negatieve impact hebben op de gevangenisbevolking.

Bovendien hebben de gedetineerden die niet door deze overheidsinitiatieven zijn getroffen en die gedurende de gehele gezondheids crisis in de gevangenis zijn gebleven, te lijden gehad van veel moeilijkere detentieomstandigheden, zonder bezoeken, activiteiten, opleidingsmogelijkheden, beperkingen van sociale distantie die nog moeilijker te respecteren waren dan buiten, maatregelen van preventieve medische isolatie in geval van verdenking van besmetting,... zonder enig toegang tot strafuitvoeringsmodaliteiten ter voorbereiding van hun vrijlating (uitgaansvergunning, penitentiar verlof, beperkte detentie, ...), allemaal opgeschort tot 17 juni.

De Beginselenwet inzake detentie bepaalt echter duidelijk dat "De gedetineerde wordt aan geen andere beperkingen van zijn politieke, burgerlijke, sociale, economische of culturele rechten onderworpen dan deze die uit de strafrechtelijke veroordeling of uit de vrijheidsbenemende maatregel voortvloeien, deze die onlosmakelijk met de vrijheidsbeneming verbonden zijn en deze die door of krachtens de wet worden bepaald" en dezelfde tekst voegt daaraan toe dat "Bij de uitvoering van de vrijheidsstraf of de vrijheidsbenemende maatregel dient vermijdbare detentieschade voorkomen te worden".

Bovendien is het twijfelachtig of de gedetineerden werkelijk kunnen hopen op een terugkeer naar de normale gang van zaken bij de uitvoering van het vonnis en de follow-up met het oog op hun reïntegratie vanaf 17 juni, aangezien de geleidelijke hervatting van andere activiteiten, met name bezoeken, blijkbaar aanleiding geeft tot complexe organisatorische maatregelen en weerstand bij sommige personeelsleden.

Een kans

Eén ding is zeker, minder gevangenisstraf is mogelijk. Bovendien is het, wanneer de wens om minder op te sluiten zou worden gehandhaafd, zelfs mogelijk om de gevangenispopulatie nog verder te beperken.

Om ervoor te zorgen dat de genomen maatregelen niet leiden tot een discriminerende behandeling van gedetineerden die van bepaalde maatregelen hebben genoten en zij die geen toegang kregen tot deze maatregelen, acht de Centrale Toezichtsraad voor het Gevangeniswezen het vooralsnog raadzaam om ervoor te zorgen dat de Minister van Justitie bij de berekening van de nog uit te zitten detentieperiode rekening houdt met de duur van de strafonderbreking. Talrijke deskundigen waren van mening dat de door de regering georganiseerde strafonderbreking, zoals de regel voor gevangenisverlof, in aanmerking moet worden genomen bij het bepalen van de nog uit te zitten straf.

Aan de andere kant rijst voor de gedetineerden die niet konden profiteren van de overheidsmaatregelen en die tijdens de gezondheids crisis in hechtenis bleven, de vraag of het niet nodig is alle passende maatregelen te overwegen om een redelijke en toereikende compensatie te bieden voor de moeilijke, of zelfs zeer moeilijke, omstandigheden die zij moesten doorstaan. Zij konden immers geen bezoek ontvangen van familie en vrienden, alle stappen in de richting van reïntegratie werden opgeschort... Samengevat, zij ondergingen in veel gevallen een moeilijker opsluiting.

Ten slotte is het van essentieel belang dat de Minister van Justitie zorgt voor de concrete en onmiddellijke uitvoering van de instructies voor de hervatting van de uitvoering van de in de wet voorziene straffen (uitgaansvergunning, penitentiair verlof, enz.) die tijdens de crisis waren opgeschort.

Brussel, 18 juni 2020,

de Centrale Toezichtsraad voor het Gevangeniswezen